

DOI: 10.15421/1520110

УДК: 343.97

Методологічні положення формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності

Димитрій Грицишен, Державний університет «Житомирська політехніка»

У статті розроблено комплексний методологічний підхід до формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності, що включає наступні складові: ідентифікація та виявлення симптомів проблеми в суспільному житті щодо економічної злочинності та їх впливу на національну безпеку; визначення стейкхолдерів та ідентифікація їх інтересів щодо запобігання та протидії економічній злочинності; обґрунтування змісту кримінальної політики як системи та як процесу запобігання та протидії економічній злочинності; формування об'єктно-предметного поля державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності; визначення мети та завдань державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності; обґрунтування напрямів формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності; визначення суб'єктів формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності; визначення об'єктів державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності; встановлення взаємозв'язків із іншими видами державної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності; обґрунтування методів та принципів державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності; встановлення механізмів державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності. За кожною складовою обґрунтовано сукупність процедур та поетапність їх здійснення. Визначено основні напрями державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності, а саме: запобігання та протидія недобросовісній конкуренції, запобігання та протидія легалізації (відмиванню) коштів, отриманих злочинним шляхом та фінансуванню тероризму, запобігання та протидія рейдерству, запобігання та протидія ухиленню від сплати податків, запобігання та протидія корупції, запобігання та протидія нецільовому використанню бюджетних коштів.

Ключові слова: *державна політика, стейкхолдери, державна кримінальна політика, протидія економічній злочинності, криміналізація економічних злочинів, пеналізація економічних злочинів, інформаційна модель, методологічні положення*

Methodological provisions for the formation and implementation of state criminal policy in the field of prevention and combating economic crime

Dymytrii Grytsyshen, Zhytomyr Polytechnic State University

The article develops a comprehensive methodological approach to the formation and implementation of state criminal policy in the field of prevention and counteraction to economic crime, which includes the following components: identification and identification of symptoms in public life of economic crime and their impact on national security; identification of stakeholders and identification of their interests in preventing and combating economic crime; substantiation of the content of criminal policy as a system and as a process of preventing and combating economic crime; formation of the object-subject field of the state criminal policy in the field of prevention and counteraction to economic crime; determination of the purpose and tasks of the state criminal policy in the field of prevention and counteraction to economic crime; substantiation of directions of formation and realization of the state criminal policy in the field of prevention and counteraction to economic crime; identification of subjects of formation and implementation of the state criminal policy in the field of prevention and counteraction to economic crime;

identification of objects of state criminal policy in the field of prevention and counteraction to economic crime; establishing relationships with other types of public policy in the field of prevention and combating economic crime; substantiation of methods and principles of state criminal policy in the field of prevention and counteraction to economic crime; establishing mechanisms of state criminal policy in the field of prevention and counteraction to economic crime. For each component, a set of procedures and the stages of their implementation are substantiated. The main directions of the state criminal policy in the field of prevention and counteraction to economic crime are defined, namely: prevention and counteraction of unfair competition, prevention and counteraction to legalization (laundering) of the means received by criminal way and financing of terrorism, prevention and counteraction to raiding, prevention and counteraction taxes, prevention and counteraction to corruption, prevention and counteraction to misuse of budget funds.

Keywords: *state policy, stakeholders, state criminal policy, combating economic crime, criminalization of economic crimes, penalization of economic crimes, information model, methodological provisions*

Методологические положения формирования и реализации государственной уголовной политики в сфере предотвращения и противодействия экономической преступности

Димитрий Грицишен, Государственный университет «Житомирская политехника»

В статье разработан комплексный методологический подход к формированию и реализации государственной уголовной политики в сфере предотвращения и противодействия экономической преступности, включает следующие составляющие: идентификация и выявление симптомов проблемы в общественной жизни экономической преступности и их влияния на национальную безопасность; определение стейкхолдеров и идентификация их интересов по предотвращению и противодействию экономической преступности; обоснование содержания уголовной политики как системы и как процесса предотвращения и противодействия экономической преступности; формирование объектно-предметного поля государственной уголовной политики в сфере предотвращения и противодействия экономической преступности; определение целей и задач государственной уголовной политики в сфере предотвращения и противодействия экономической преступности; обоснование направлений формирования и реализации государственной уголовной политики в сфере предотвращения и противодействия экономической преступности; определение субъектов формирования и реализации государственной уголовной политики в сфере предотвращения и противодействия экономической преступности; определение объектов государственной уголовной политики в сфере предотвращения и противодействия экономической преступности; установление взаимосвязей с другими видами государственной политики в сфере предотвращения и противодействия экономической преступности; обоснование методов и принципов государственной уголовной политики в сфере предотвращения и противодействия экономической преступности; установление механизмов государственной уголовной политики в сфере предотвращения и противодействия экономической преступности. По каждой составляющей обоснованно совокупность процедур и поэтапность их осуществления. Определены основные направления государственной уголовной политики в сфере предотвращения и противодействия экономической преступности, а именно: предотвращение и противодействие недобросовестной конкуренции, предотвращение и противодействие легализации (отмыванию) денежных средств, полученных преступным путем и финансированию терроризма, предотвращение и противодействие рейдерству, предотвращение и противодействие уклонению от уплаты налогов, предотвращение и противодействие коррупции, предотвращение и противодействие нецелевого использования бюджетных средств.

Ключевые слова: *государственная политика, стейкхолдеры, государственная уголовная политика, противодействие экономической преступности, криминализация экономических преступлений, пенализация экономических преступлений, информационная модель, методологические положения*

Актуальність дослідження.

Питання формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності є не новим як для науки державного управління так і для права. Це обумовлено в першу чергу тим, що економічні злочини мають давню історію. Зарубіжна дослідниця Александрова І.А. з даного приводу вказує, що «Зрозуміло, кримінальна політика існувала вже в самих ранніх державах, бо, на наш погляд, де право, там і політика, одне неможливо без другого. І очевидно, основний мотив, яким керувався законодавець - суб'єкт політики, було залякування за скоєний злочин. Початковий задум суб'єкта кримінальної був простий. Як дбайливий господар піклується про порядок у домі, так і держава бореться з брудом у вигляді злочинності. Турбота верховної влади про ефективність державного управління сформувала антикорупційну кримінальну політику. За нашим припущенням цей різновид кримінальної політики сформувалася раніше кримінальної політики щодо протидії економічній злочинності. На нашу думку, феномен економічної злочинності і, відповідно, певна стратегія протидії їй склалися тільки в буржуазному суспільстві» (Александрова, 2015, с. 48).

В цілому варто наголосити, що для науки про державне управління державна кримінальна політика в сфері запобігання та протидії економічній злочинності буде актуальна завжди, а в сучасних умовах є вкрай актуальною для України в контексті забезпечення національної безпеки.

Аналіз останніх досліджень. Окремі аспекти державної політики в частині запобігання та протидії економічній злочинності викладені в працях зарубіжних вчених, зокрема: Пельзес Е. (Pelsez E.), Кендалл Р. (Kendall R.), Серіо М. (Serio M.), Накадзима К. (Nakajima C.), Альба Р. М. (Alba R.M.), Ван Зіл Ф. (Van Zyl F.), Феррейра Б. (Ferreira B.R.), Кванса Е. К. (Quansah E.K.), Бовен Дж. Е. (Bowen J. E.), Арваніти Т. М. (Arvanites T. M.), Хаклер Дж. (Hackler J.), Маккензі Р.

Серед вітчизняних вчених досліджувати питання вивчали: Веприцький Р. С., Закалюк А. П., Користін О. Є., Бортник С. М., Нікітін Ю. В., Андрущенко І. Ю. та інші.

Метою даної статті є визначення методологічних положень формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності.

Результати дослідження. «Організація ефективної системи попередження злочинності у сфері економіки є однією з найактуальніших соціальних проблем сучасності, вирішення якої для багатьох країн світу є надзвичайно важливою і складною справою. Особливо це стосується країн з перехідною трансформаційною економікою, до яких належить і Україна. Як зазначив президент Академії правових наук України В.Я. Тацій на засіданні Координаційного комітету по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю 26 листопада 2001 р. «злочинність у сфері економічних відносин слід визнати за поліпроблемне явище, що виявляє собою чи не головне випробування для України як самостійної, незалежної та суверенної молоді держави». Проблема ця настільки складна, що величезна кількість різноманітних кримінологічних досліджень і практичних заходів, які були проведені у ХХ сторіччі для її вирішення дали маловтішні результати. Рівень злочинності у сфері економіки впродовж ХХ сторіччя рік у рік зростав в усіх країнах світу незалежно від ступеню економічного розвитку, а наприкінці досяг транснаціональних масштабів і став загрожувати національній і міжнародній безпеці багатьох країн світу. Через зміни соціально-економічних умов вона постійно трансформується в нові види і форми, видозмінюються і засоби вчинення цих злочинів. Все це обумовлює постійну необхідність продовження досліджень з цієї проблематики і пошуків найбільш ефективних заходів протидії» (Борисов, 2001, с. 186–210).

Більшою мірою ситуацію з економічною злочинністю можна пояснити тим, що економічні інтереси особи, групи осіб, суспільства завжди йдуть попереду еко-

номічним інтересам держави. «Виявлення генезису економічних інтересів держави і суспільства дозволяє стверджувати, що зміна економічних інтересів суспільства здійснюється більш швидкими темпами, ніж економічні інтереси держави. Стабільність економічних інтересів держави пояснюється соціальними і політичними функціями держави, наявністю постійних зовнішніх і внутрішніх загроз економічній безпеці» (Никитов, 2004, с. 86).

Відповідно до ідентифікованих властивостей державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності є можливість визначити складові методології її формування, а саме:

- ідентифікація та виявлення симптомів проблем в суспільному житті щодо економічної злочинності та їх впливу на національну безпеку;

- визначення стейкхолдерів та ідентифікація їх інтересів щодо запобігання та протидії економічній злочинності;

- обґрунтування змісту кримінальної політики як системи та як процесу запобігання та протидії економічній злочинності;

- формування об'єктно-предметного поля державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності;

- визначення мети та завдань державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності;

- обґрунтування напрямів формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності;

- визначення суб'єктів формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності;

- визначення об'єктів державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності;

- встановлення взаємозв'язків із іншими видами державної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності в сфері запобігання та протидії економічній злочинності;

- обґрунтування методів та принципів державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності;

- встановлення механізмів державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності.

Зазначені складові можемо покласти в наступну інформаційну модель методології формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності (табл. 1, 2, 3, 4).

Запропоновані нами методологічні положення формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності має комплексний характер, адже: по-перше, враховує усі рівні методології державного управління; по-друге, враховує особливості найбільш поширених економічних злочинів в Україні, що становлять загрозу національним інтересам; по-третє, визначає усю сукупність суб'єктів реалізації політики; по-четверте, дозволяє врахувати особливості інших видів державної політики. Варто зауважити, що реалізація зазначених методологічних положень на практиці не означає безкомпромісність виділених нами положень, а навпаки, окремі із них можуть втрати свою актуальність, або ж зміна соціально-економічного середовища зумовить потребу в розширенні запропонованих методологічних положень державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності.

Розглянемо особливості кожного етапу більш детально.

1. Ідентифікація проблеми та виявлення її симптомів.

Важливою складовою формування державної політики є виявлення суспільної проблеми, що в результаті може стати проблемою державної політики. В контексті державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності варто наголосити, що «офіційна догма і наукова доктрина про кримінальну політику існують в контексті відносин влади-знання. Вони частково міфологізують кримінальну

Таблиця 1
Методологічні положення формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності (етап: ідентифікація проблеми та виявлення її симптомів)

1. ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПРОБЛЕМИ ТА ВИЯВЛЕННЯ ЇЇ СИМПТОМІВ		
ОСНОВНА ПРОБЛЕМА	Зростання економічної злочинності в Україні, що впливає на рівень національної безпеки та втрату іміджу на міжнародній арені	
СИМПТОМИ ВИЯВЛЕНОЇ ПРОБЛЕМИ		
<p><i>Падіння в міжнародних рейтингах, що характеризують рівень національної безпеки</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - за рейтингом економічної свободи Україна відноситься до країн із в основному невеликою економікою; - за рівнем конкурентоспроможності (83 місце у 2017-2018 рр.) та легкості ведення бізнесу (64 місце у 2019 р.) Україна займає найнижчі позиції серед країн-сусідів; - за індексом права власності Україна займає найнижчі позиції в Європі та з 2014 р. спостерігається значне падіння індексу; - індекс сприйняття корупції в Україні найнижчий у порівнянні із найближчими сусідами, а також спостерігається не виконання рекомендації Transparency International в Україні; - за рейтингом недієздатності країн Україна входить до групи країн підвищеної уваги 	<p><i>Зростання рівня економічної злочинності в країні</i></p>	<p><i>Зниження рівня довіри до стабільності соціально-економічної системи</i></p> <p><i>Найбільш суттєві фактори, що перекоджають іноземним інвесторам в Україні</i></p>
		<p>Результати опитування РvC щодо видів економічних злочинів у 2016-2018 рр.</p>

Таблиця 2
Методологічні положення формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності (етапи: обґрунтування змісту, визначення предметно-об'єктного поля, мети та завдань)

2. ЗМІСТ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ	
<i>ДЕРЖАВНА КРИМІНАЛЬНА ПОЛІТИКА ЯК ПРОЦЕС</i>	<i>ДЕРЖАВНА КРИМІНАЛЬНА ПОЛІТИКА ЯК СИСТЕМА</i>
Сукупність державно-управлінських управлінських рішень та процес їх реалізації щодо запобігання та протидії економічній злочинності	Система взаємодії органів державної влади різних рівнів та ресурсів, що залученні для запобігання та протидії економічній злочинності
3. ПРЕДМЕТНО-ОБ'ЄКТНЕ ПОЛЕ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ	
<i>ОБ'ЄКТ</i>	<i>ПРЕДМЕТ</i>
Економічна діяльність суспільних інститутів на різних рівнях соціально-економічної системи, що реалізується із порушенням встановлених законодавством меж (через економічну злочинність) та становлять загрозу національній безпеці держави	Запобігання та протидія економічній злочинності, як інструменту реалізації економічних інтересів суспільних інститутів на різних рівнях соціально-економічної системи в забезпеченні національної безпеки держави
4. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ	
<i>МЕТА</i>	Вироблення державно-управлінських рішень та механізмів їх реалізації щодо запобігання та протидії економічній злочинності як складової забезпечення національних інтересів, до якої залучені органи законодавчої та судової влади, органи центральної виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, правоохоронні та контролюючі органи
ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ	
<i>Загальнодержавні завдання</i>	
Формування інституційних зв'язків між суб'єктами запобігання та протидії економічній злочинності	Забезпечення економічної діяльності різних учасників соціально-економічних відносин
<i>Соціальні завдання</i>	
Декриміналізація економ. злочинів	Формування механізмів економічної діяльності, направлених на попередження економічних злочинів
Пеналізація економ. злочинів	Формування та реалізація превентивних соціальних заходів
<i>Економічні завдання</i>	
Розробка механізмів реалізації державно-управлінських рішень щодо запобігання та протидії економічній злочинності	Формування безпеки різних соціально-економічних відносин
<i>Правові завдання</i>	
Криміналізація економ. злочинів	Оцінка соціальної стабільності в умовах економічної злочинності
Депеналізація економ. злочинів	Формування та реалізація соціальних заходів

Таблиця 3
Методологічні положення формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності (етапи: напрями формування, суб'єкти та об'єкти)

5 НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ		
<i>1. Запобігання та протидія недобросовісній конкуренції</i>	<i>2. Запобігання та протидія легалізації (відмиванню) коштів отриманих злочинним шляхом та фінансуванню тероризму</i>	<i>3. Запобігання та протидія рейдерству</i>
6. ОБ'ЄКТИ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ	Економічна діяльність суб'єктів господарювання та / або посадових осіб щодо легалізації доходів, які отримані поза межами законної діяльності	Діяльність осіб або груп осіб щодо незаконного заволодіння майном або цільовими майновими комплексами суб'єктами господарювання
7. СУБ'ЄКТИ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ	1. Правоохоронні органи: <u>Національна поліція, НАБУ,</u> 2. Органи центральної виконавчої влади: <u>антимонопольний комітет, НАЗК</u> 3. Органи місцевого самоврядування: <u>управління обласних / міських / районних адміністрацій / рад та ОТГ щодо економічного, інвестиційного розвитку</u>	1. Контролюючі органи: <u>Державна податкова служба</u> 2. Правоохоронні органи: <u>Національна поліція, СБУ, Бюро економічної безпеки</u> 3. Органи місцевого самоврядування: <u>управління обласних / міських / районних адміністрацій / рад та ОТГ щодо реєстрації суб'єктів господарювання</u>
8. ВЗАСМОЗВ'ЯЗКИ ІЗ ІНШИМИ ВИДАМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ		
- антикорупційна політика держави; - конкурентна політика (антимонопольна) держави; - інвестиційна політика держави	- монетарна політика держави; - фіскальна політика держави; - антикорупційна політика держави; - антитерористична політика держави	- інвестиційна політика держави; - конкурентна політика (антимонопольна) держави; - антикорупційна політика держави;

Продовження табл. 3

5 НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ		
4. Запобігання та протидія ухиленню від сплати податків	5. Запобігання та протидія корупції	6. Запобігання та протидія нецільовому використанню бюджетних коштів
6. ОБ'ЄКТИ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ	Економічна діяльність розпорядників бюджетних коштів щодо їх цільового використання	
Оподаткування економічної діяльності суб'єктів господарювання, фізичних осіб або інших не підприємницьких організацій в частині ухилення від сплати податків	Неправомірні дії посадових осіб в системі державного управління та місцевого самоврядування, що можуть кваліфікуватися як корупційні діяння	
7. СУБ'ЄКТИ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ	1. Контролюючі органи: Рахункова палата, <u>Державна аудиторська служба України, НАЗК</u>	
1. Правоохоронні органи: <u>Національна поліція, НАБУ, СБУ, Податкова Поліція, Бюро економічної безпеки</u>	1. Контролюючі органи: Рахункова палата, <u>Державна аудиторська служба України, НАЗК</u>	1. Контролюючі органи: <u>Рахункова палата, Державна аудиторська служба України, НАЗК</u>
2. Органи центральної виконавчої влади: <u>Державна податкова служба, Міністерство фінансів України, Міністерство внутрішніх справ</u>	2. Правоохоронні органи: <u>Національна поліція, СБУ, НАБУ</u>	2. Правоохоронні органи: <u>Національна поліція, СБУ, НАБУ, Бюро економічної безпеки</u>
	2. Органи центральної виконавчої влади: <u>Міністерство юстиції України, Міністерство внутрішніх справ</u>	2. Органи центральної виконавчої влади: <u>Міністерство юстиції України, Міністерство внутрішніх справ</u>
8. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ В ІНШИХ ВИДАХ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ		
- антикорупційна політика держави; - фіскальна політика держави	- бюджетна політика держави; - антикорупційна політика держави; - фіскальна політика держави;	- бюджетна політика держави; - антикорупційна політика держави; - фіскальна політика держави; - монетарна політика держави

Таблиця 4
Методологічні положення формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності (етапи, методи, принципи та механізми реалізації)

9. МЕТОДИ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ		ГАЛУЗЕВІ МЕТОДИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ	
Організаційно-адміністративні	Економічні	Залежать від виду економічного злочину розширюють механізм застосування загальних методів державної політики	
Соціально-психологічні	Мотивуючі / стимулюючі		
10. ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ			
ЗАГАЛЬНІ / УНІВЕРСАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ			
Об'єктивність	Конкретність	Оптимальність / Ефективність	
Зворотного зв'язку	Правомочність	Комплексність	
Прозорість	Міжгалузевість	Системність / Постійність	
ЗАГАЛЬНО ПРАВОВІ ПРИНЦИПИ (ВИЗНАЧЕНІ КОНСТИТУЦІЄЮ УКРАЇНИ)			
Демократизму	Поваги до прав та свобод людини	Законності	
Верховенства права	Рівності громадян перед законом	Гуманізму	
ГАЛУЗЕВІ ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ			
Відповідність міжнародним нормам щодо боротьби з економічною злочинністю (положення міжнародних організацій, резолюції міжнародних заходів)	Відповідність державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності іншим складовим політики в сфері боротьби із злочинністю	Передбачення альтернативних покаранню заходів кримінально-правового характеру (замінюючих заходів)	
Дотримання конституційних прав та свобод при розслідуванні економічних злочинів	Безкомпромісність щодо покарання за економічні злочини	Постійна взаємодія правоохоронних, контролюючих органів та органів виконавчої влади	
11. МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ			
Правовий	Організаційний	Економічний	Інформаційний

політику, виправдовуючи владу і її дію. Але для самої влади важливий критичний пафос, що виходить від незалежного експертного співтовариства. Влада формулює і проводить кримінальну політику, хоча запит на неї йде від суспільства. Кримінальна політика черпається знизу. Політичне мистецтво влади полягає у тому, щоб вловити цей запит і дати йому позитивне втілення в правових інститутах».

У результаті дослідження сучасного стану проблем економічної злочинності було виявлено курс на її зростання та всебічний вплив на забезпечення національних інтересів й, відповідно, зниження рівня національної безпеки. Сучасний стан оцінки економічної злочинності в Україні був здійснений за наступними напрямками:

1) Падіння в міжнародних рейтингах, що характеризують рівень національної безпеки (за рейтингом економічної свободи Україна відноситься до країн із в основному невеликою економікою; за рівнем конкурентоспроможності (83 місце у 2017–2018 рр.) та легкості ведення бізнесу (64 місце у 2019 р.) Україна займає найнижчі позиції серед країн-сусідів; за індексом права власності Україна займає найнижчі позиції в Європі та з 2014 р. спостерігається значне падіння індексу; індекс сприйняття корупції в Україні найнижчий у порівнянні із найближчими сусідами, а також спостерігається невиконання рекомендації Transparency International в Україні; за рейтингом недієздатності країн Україна входить до групи країн підвищеної уваги).

2) Зростання рівня економічної злочинності в країні, що було встановлено на основі вивчення звітних даних правоохоронних органів України (Генеральна прокуратура, Національна поліція, Міністерство внутрішніх справ) та всеукраїнських і міжнародних досліджень з проблем економічної злочинності, що були здійсненні міжнародними консалтинговими компаніями (PwC).

3) Зниження рівня довіри до стабільності соціально-економічної системи на основі оцінки аналітичних звітів щодо довіри стейкхолдерів (внутрішніх та зовнішніх) до економічної системи України, дотримання міжнародних норм, довіри до центральної

законодавчої, виконавчої та судової влади.

У цілому зазначене дозволило виявити комплекс проблем в сучасній системі запобігання та протидії економічній злочинності та визначити вектори розвитку державної кримінальної політики в досліджуваній сфері.

2. Зміст державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності.

Державна політика є особливою категорією науки державного управління. Найбільш широко властивості державної політики наведено в праці Е. Янг і Л. Куїнн (Янг, 2003, с. 5–6):

«– державна політика – це дії, що їх реалізує владний орган, який має законодавчі, політичні та фінансові повноваження це робити;

– державна політика – це реакція держави на реальні життєві потреби чи проблеми, тобто така політика намагається реагувати на конкретні потреби або проблеми суспільства чи суспільних груп, наприклад, громадян, недержавних організацій чи органів влади;

– державна політика зорієнтована на досягнення мети, тобто намагається досягти кількох визначених цілей у спробі розв'язати або розглянути певні проблеми чи потреби в конкретному суспільстві;

– державна політика – це курс дій, тобто не одне певне рішення, дія чи реакція, а ретельно розроблений підхід або стратегія;

– державна політика – це рішення щось робити або рішення нічого не робити, що означає: визначена політика може привести до дій у спробі розв'язати проблему або ж базуватися на переконанні, що проблему буде розв'язано в рамках поточної політики, тобто не привести до жодних дій;

– державна політика здійснюється одним або групою акторів, тобто політику може реалізовувати один представник влади чи владний орган або багато гравців;

– державна політика передбачає обґрунтування дій, тобто, як правило, містить пояснення логіки, на якій вона ґрунтується;

– державна політика – це рішення, що вже ухвалене, а не намір чи обіцянка».

«У міркуванні про те, що таке кримінальна політика треба розрізняти знання і дійсність. Не можна, на наш погляд, протиставляти їх або зводити до одного з цих

двох елементів кримінальну політику. Для дослідника феномен кримінальної політики в рівній мірі складається із позитивного, практики його застосування і висловлювань про те чи інше – укладених в певні інтелектуальні схеми (парадигми). Як відзначають теоретики, правову політику можна визначити як комплекс ідей, заходів, завдань, цілей, програм, методів установок, що реалізуються у сфері дії права і за допомогою права. Кримінальна політика для нас – це комплекс, структура, система відносин, головне в цій структурованості, системності; без цих якостей кримінальної політики немає. Кримінальна політика проходить як певна загальна лінія, стратегія навіть через, на перший погляд, непослідовні рішення законодавчої і судової влади. Кримінальна політика завжди є, вдала чи невдала, якщо є усвідомлена політичним класом потреба».

Вивчаючи праці вітчизняних та зарубіжних вчених можна прийти до висновку, що державна політика є комплексним поняттям, а тому єдиного підходу сформувавши не можливо, авторські тлумачення будуть залежати від об'єкту та предмету дослідження. У свою чергу, сутність державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності пропонуємо розглядати за процесним та системним підходом. В результаті визначено два тлумачення:

1) *Державна кримінальна політика* як процес – сукупність державно-управлінських рішень та процес їх реалізації щодо запобігання та протидії економічній злочинності.

2) *Державна кримінальна політика* як система – система взаємодії органів державної влади різних рівнів та ресурсів, що залучені для запобігання та протидії економічній злочинності.

3. Предметно-об'єктне поле державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності.

«Об'єкт політики дає уявлення про все те, на що суб'єкт політики спрямовує свою перетворювальну або руйнівну політичну діяльність. Об'єкти політики – це реальна політична дійсність, характерні для неї суспільні відносини, насамперед політичні, політична

система суспільства в цілому, її елементи, форми політичного життя, сфера політичних інтересів, суперечності політичного процесу як у межах країни, так і в регіональному або світовому просторі» (Ковбасюк, 2014, с. 17).

Зважаючи на особливості економічних злочинів, їх міждисциплінарність та наслідки в різних сферах суспільного життя та національної безпеки в цілому, запропоновано наступні тлумачення об'єкту та предмету державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності: об'єкт – економічна діяльність суспільних інститутів на різних рівнях соціально-економічної системи, що реалізується із порушенням встановлених законодавством меж (через економічну злочинність) та становлять загрозу національній безпеці держави; предмет – запобігання та протидія економічній злочинності, як інструменту реалізації економічних інтересів суспільних інститутів на різних рівнях соціально-економічної системи в забезпеченні національної безпеки держави.

4. Мета та завдання державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності.

«Завдання, що здійснюються органами державного управління є вельми різноманітними. Кожна управлінська акція передбачає наявність певної мети та використання для її досягнення відповідних засобів. Сутність та призначення управлінської діяльності обумовлена системою соціально-економічних, соціально-політичних та інших чинників, що існують у державі. Сучасний світ зазнає постійних змін, багато з яких значною мірою впливають на всі сфери життєдіяльності суспільства, організацію системи управління ним, принципи і методи управлінської діяльності. Постійно виникають нові економічні, політичні та інші ситуації, що характеризуються неоднорідністю та викликають збільшення кількості горизонтальних і вертикальних зв'язків у побудові державно-управлінських відносин, наявністю різноманітних за своїми характеристиками суб'єктів та об'єктів управління, загрозою виникнення кризових явищ та конфліктів у взаємодії між ними. Система державного управління

знаходиться у стані безперервного розвитку, які тісно пов'язані між собою. Інша справа, що зміни, які відбуваються в системі завдяки цим процесам, не завжди мають прогресивний характер або сприяють стійкому та ефективному функціонуванню системи. Будь-який розвиток спричиняє зміни в умовах і тенденціях функціонування системи, тобто на певному етапі викликає виникнення кризових явищ, конфліктів та ситуацій, що потребують втручання, врегулювання, прогнозування, передбачення та вирішення» (Івченко, 2009, с.122).

Питання формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності потребує уточнення мети. Відповідно під метою державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності пропонуємо розуміти наступне: вироблення державно-управлінських рішень та механізмів їх реалізації щодо запобігання та протидії економічній злочинності як складової забезпечення національних інтересів, до якої залученні органи законодавчої та судової влади, органи центральної виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, правоохоронні та контролюючі органи. Відповідно до визначеної мети нами ідентифіковані завдання досліджуваної політики за наступними видами.

Загальнодержавні завдання:

1) формування системи інституційних зв'язків між суб'єктами запобігання та протидії економічній злочинності;

2) розробка механізмів реалізації державно-управлінських рішень щодо запобігання та протидії економічній злочинності.

Економічні завдання:

1) забезпечення безпеки економічної діяльності різних учасників соціально-економічних відносин;

2) формування механізмів економічної діяльності направлених на попередження економічних злочинів.

Правові завдання:

- 1) декриміналізація економічних злочинів;
- 2) криміналізація економічних злочинів;
- 3) пеналізація економічних злочинів;
- 4) депеналізація економічних злочинів.

Зазначені правові завдання є класичними для кримінального права. «Традиційно для науки кримінального права виділено в якості основних напрямків здійснення кримінально-правової політики криміналізацію, декриміналізацію, пеналізацію та депеналізацію. За цими напрямками здійснюється кримінально-правова політика і в сучасний період, однак ними не вичерпується. Доводиться, що вагомого значення набуває сьогодні такий напрямок здійснення кримінально-правової політики як створення національних законодавчих механізмів для міжнародного співробітництва держав у сфері протидії злочинності. Саме ці напрямки здійснення кримінально-правової політики досліджуються в подальших підрозділах» (Митрофанов, 2004).

Соціальні завдання:

1) оцінка соціальної стабільності в умовах економічної злочинності;

2) формування та реалізація превентивних соціальних заходів.

У цілому саме на вирішення зазначених завдань направлені процеси формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічних злочинів. Зауважимо, що в залежності від змін соціально-економічного середовища відбувається трансформація завдань, зокрема в частині правових завдань, що в результаті будуть впливати на економічні та соціальні завдання. Зазначений перелік завдань є загальним, а тому кожне завдання може бути розширене в залежності від виявлених симптомів проблеми державної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності.

5. Напрями формування державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності.

До основних напрямів державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності були віднесені найбільш поширені види (Савюк, 2015, с. 223–239):

1. Запобігання та протидія недобросовісній конкуренції.

2. Запобігання та протидія легалізації (відмиванню) коштів, отриманих злочинним шляхом та фінансуванню тероризму.

3. Запобігання та протидія рейдерству.
4. Запобігання та протидія ухиленню від сплати податків.
5. Запобігання та протидія корупції.
6. Запобігання та протидія нецільовому використанню бюджетних коштів.

6. Об'єкти державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності.

«Будь-яка політика стає зрозумілою, коли зрозуміло, хто її здійснює і на що вона спрямована, тобто визначені суб'єкти й об'єкти політики в суспільстві на тому чи іншому етапі історичного розвитку. Таке визначення дає можливість з'ясувати сутність політичних відносин між суб'єктами, а також між суб'єктами та об'єктами політики, розкрити форми їх політичної поведінки, способи політичної діяльності, засоби перетворення політичного середовища».

«Зміна стратегій відносин між суб'єктом і об'єктом кримінальної політики залежить від розвитку фундаментальної науки про людину. Під впливом науки відбувається перехід від одного типу кримінальної політики до іншого. Так, наприклад, нове розуміння ролі людського фактору в конфліктах призводить деяких дослідників до необхідності відмови від «старої методології», яка вже не приносить значних результатів. Вони шукають і «знаходять» нові ідеї щодо кримінальної політики, скажімо, в світлі теорії конфлікту і така теорія може бути й іншою. Іншими словами, наука кримінальної політики розвивається слідом за розвитком наук, і нові парадигми кримінальної політики формуються слідом за науковими «переворотами».

Відповідно до визначених напрямів формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності було визначено поняття об'єктів: запобігання та протидія недобросовісній конкуренції економічна діяльність суб'єктів господарювання та / або посадових осіб на ринках товарів та послуг, окремі процеси якої порушують антимонопольне законодавство; запобігання та протидія легалізації (відмиванню) коштів, отриманих злочинним шляхом та фінансуванню тероризму – економічна діяльність суб'єктів господарювання та / або посадових осіб щодо легалізації доходів, які отриманні поза межами законної діяльно-

сті; запобігання та протидія рейдерству – діяльність осіб або груп осіб щодо незаконного заволодіння майном або цілісними майновими комплексами суб'єктами господарювання; запобігання та протидія ухиленню від сплати податків – оподаткування економічної діяльності суб'єктів господарювання, фізичних осіб або інших непідприємницьких організацій в частині ухилення від сплати податків; запобігання та протидія корупції – неправомірні дії посадових осіб в системі державного управління та місцевого самоврядування, що можуть кваліфікуватися як корупційні діяння; запобігання та протидія нецільовому використанню бюджетних коштів – економічна діяльність розпорядників бюджетних коштів щодо їх цільового використання (Білоус, 2004).

7. Суб'єкти державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності.

Важливе значення в реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності мають суб'єкти державного управління. «Суб'єкт політики є активним за своєю природою. Рушійною силою такої активності, цілеспрямованої політичної діяльності є наявність політичного інтересу. Ступінь активності зумовлений здатністю суб'єкта впливати на поведінку людей (взаємодіяти з іншими суб'єктами політики), підпорядковувати політичні дії виробленим цілям, спричиняти зміни в політичному стані, впливати на політичний процес».

Для досліджуваного виду політики суб'єкти є особливо важливими, адже саме вони формують інституційне середовище управління національною безпекою держави. Відповідно, склад, структура та зміст діяльності суб'єктів реалізації державної кримінальної політики є важливим з позиції отримання ефекту від запобігання та протидії економічній злочинності.

Суб'єктами формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності є: органи місцевого самоврядування; контролюючі органи; правоохоронні органи; органи центральної виконавчої влади. Відповідність окремих суб'єктів напрямам реалізації досліджуваної політики представлено в табл. 5

Таблиця 5

Суб'єкти формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності

Суб'єкти	1	2	3	4	5	6
Контролюючі органи						
Державна податкова служба		+	+	+		
Рахункова палата України		+			+	+
Державна аудиторська служба		+			+	+
НАЗК	+	+			+	+
Правоохоронні органи						
Національна поліція	+	+	+	+	+	+
НАБУ	+	+		+	+	+
Бюро економічної безпеки		+	+	+	+	+
СБУ		+	+	+	+	
Центральні органи виконавчої влади						
Міністерство внутрішніх справ				+	+	+
Міністерство юстиції					+	+
Міністерство фінансів				+		
Державна служба фін. моніторингу		+				
Антимонопольний комітет України	+					
Органи місцевого самоврядування						
Галузеві управління / служби / відділи	+	+	+			

Умовні позначення: 1 – запобігання та протидія недобросовісній конкуренції; 2 – запобігання та протидія легалізації (відмиванню) коштів, отриманих злочинним шляхом та фінансуванню тероризму; 3 – запобігання та протидія рейдерству; 4 – запобігання та протидія ухиленню від сплати податків; 5 – запобігання та протидія корупції; 6 – запобігання та протидія нецільовому використанню бюджетних коштів

8. Взаємозв'язки із іншими видами державної політики.

Зазначенні взаємозв'язки прослідковано та описанні нами в попередньому параграфі 2.1, в розрізі кожного окремого виду економічних злочинів.

9. Методи державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності.

Особливою складовою методології державної політики є її методи, які класично поділяються на загальні методи та галузеві методи. До загальних методів відносяться: організаційно-адміністративні; економічні; соціально-психологічні та мотивуючі / стимулюючі. В свою чергу, галузеві методи залежать від виду економічного злочину розширюють механізм застосування загальних методів державної політики.

10. Принципи державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності.

Усі принципи формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності розподілені нами за наступними видами: загальні / універсальні принципи державної політики (об'єктивність, конкретність, оптимальність / ефективність, зворотного зв'язку, правомочність, комплексність, прозорість, міжгалузевість, системність / постійність); загально правові принципи (визначені Конституцією України) (демократизму, поваги до прав та свобод людини, законності, верховенства права, рівності громадян перед законом, гуманізму); галузеві принципи державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності (відповідність міжнародним нормам щодо боротьби з економічною злочинністю (положення міжнародних організацій, резолюції міжнародних заходів); відповідність державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії

економічній злочинності іншим складовим політики в сфері боротьби із злочинністю; передбачення альтернативних каральних заходів кримінально-правового характеру (замінюючих заходів); дотримання конституційних прав та свобод при розслідуванні економічних злочинів; безкомпромісність щодо покарання за економічні злочини; постійна взаємодія правоохоронних, контролюючих органів та органів виконавчої влади).

11. Механізми державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності.

Інструментом реалізації методології державної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності є відповідні механізми (Гуторова, 2001, с. 3–8). До таких механізмів нами віднесено наступні:

– правовий – система правових інструментів щодо формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності, метою яких є врегулювання економічної діяльності в країні та формування правового поля боротьби з відхиленнями (економічними злочинами) від встановлених норм. Результатом правового механізму формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності: по-перше, система нормативно-правової бази щодо регулювання економічної діяльності в країні; по-друге, система нормативно-правової бази щодо боротьби з економічними злочинами (запобігання, протидія, виявлення, встановлення винних, покарання);

– організаційний – формування системи взаємоузгодженої та координації роботи суб'єктів реалізації державної кримінальної політики (контролюючі та правоохоронні органи, органи центральної виконавчої влади, місцевого самоврядування), що направлені на запобігання та протидію економічній злочинності та забезпечення безпеки економічної діяльності в країні. Варто зазначити, що основою організаційного механізму є правовий механізм, який формує систему нормативно-правових норм, які дозволяють налагодити взаємодію між суб'єктами різних рівнів та сфер. Особливо гостро питання

організаційного механізму стоїть в сучасних умовах, коли відсутній компроміс між різними правоохоронними органами, особливо в контексті появи нових, зокрема Національного антикорупційного бюро України, Бюро економічної безпеки. Крім того, не налагодженні зв'язки між контролюючими та правоохоронними органами та іншими суб'єктами реалізації державної кримінальної політики. Це в цілому знижує ефективність досліджуваної політики і, як наслідок, впливає на результативність державного управління національною безпекою;

– економічний – формування системи фінансового забезпечення суб'єктів формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності, а також здійснення економічного стимулювання учасників економічної діяльності в якості превентивних заходів. Від ефективності економічного механізму залежить результативність діяльності правоохоронних та контролюючих органів. Крім того, економічне стимулювання суб'єктів економічної діяльності в окремих випадках повністю нівелює потребу в незаконному задоволенні особистих інтересів;

– інформаційний механізм має двосторонній прояв: по-перше, направлений на організацію інформаційно-комунікаційних зв'язків між суб'єктами формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності; по-друге, визначає систему інформування учасників економічної діяльності щодо відповідальності за скоєння економічних злочинів. Результативність зазначеного механізму залежить від фінансового забезпечення його реалізації, а властивості від організаційного та правового механізмів.

Висновки. Таким чином, неможливо сформувати та реалізувати ефективну державну кримінальну політику в сфері запобігання та протидії економічній злочинності без гармонізації зазначених механізмів. Кожен крок обов'язково із визначених механізмів реалізації політики має бути узгоджений із іншими механізмами. Визначено складові методології формування державної кримінальної політики в сфері запобігання та про-

тидії економічній злочинності. Підводячи підсумок проведеного дослідження, зазначимо, що нами розроблений комплексний методологічний підхід до формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності. Запропоновані нами методологічні положення формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності має комплексний характер, адже: по-перше, враховує усі рівні методології державного управління; по-друге, враховує особливості найбільш поширених економічних злочинів в Україні, що становлять загрозу національним інтересам; по-третє, визначає усю сукупність суб'єктів реалізації політики; по-четверте, дозволяє врахувати особливості інших видів державної політики. Охарактеризовано особливості одинадцяти етапів формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності. Визначено основні напрями державної

кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності, а саме: запобігання та протидія недобросовісній конкуренції, запобігання та протидія легалізації (відмиванню) коштів, отриманих злочинним шляхом та фінансуванню тероризму, запобігання та протидія рейдерству, запобігання та протидія ухиленню від сплати податків, запобігання та протидія корупції, запобігання та протидія нецільовому використанню бюджетних коштів. Виділено суб'єктів формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності. Доведено, що інструментом реалізації методології державної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності є відповідні механізми, а саме: правовий, організаційний, економічний, інформаційний. Запропоновані положення в повній мірі враховують властивості об'єкту – економічні злочини та структуру державного управління та прояви формування і реалізації державної політики.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

Александрова І. А. Сучасна кримінальна політика по забезпеченню економічної безпеки і протидії корупції: дис. ... д-ра юр. наук : 12.00.08 / Нижній Новгород, 2015. С. 48.

Білоус В. Т. Координація боротьби з економічною злочинністю : монографія. Ірпінь : Академія ДПС України, 2002. 449 с.

Борисов В. І. Боротьба зі злочинністю у сфері підприємницької діяльності (кримінально-правові, кримінологічні, кримінально-процесуальні та криміналістичні проблеми) : монографія. Харків : Право. 2001. С. 186–210.

Гуторова Н. О., Романов С. Ю. Злочини в сфері економіки (проблеми кримінологічної і кримінально-правової класифікації). *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2001. № 14. С. 3–8.

Івченко В. І. Державне управління у період фінансової кризи. Проблеми та шляхи їх вирішення. Матеріали з підвищення кваліфікації працівників органів державної влади I-IV категорії посад. Київ : Видавничо-поліграфічний центр Академії муніципального управління, 2009. С. 121–132.

Ковбасюк Ю. В. Державна політика : підручник / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) та ін. Київ : НАДУ, 2014. 448 с.

Митрофанов А. А. Основні напрями кримінально-правової політики в Україні: Формування та реалізація. Одеса : Одеський юрид. ін-т УВС, 2004. 132 с.

Никитов И. Н. Экономические интересы: противоречия и согласования на разных уровнях: дис.... на соискание ученой степени кандидата экономических наук. Специальность 08.00.01 – экономическая теория. Кострома. 2004. 160 с.

Савюк Л. К. О международной классификации преступлений. *Вестник НГУЭУ*. 2015. № 4. С. 223–239.

Янг Е., Куїнн Л. Як написати дієвий аналітичний документ у галузі державної політики: Практичний посібник для радників з державної політики у Центральній і Східній Європі / пер. з англ. С. Соколик; наук. ред. пер. О. Кілієвич. Київ : К.І.С., 2003. 120 с.

REFERENCES

- Aljeksandrova, I. A. (2015). Suchasna kryminalna polityka po zabezpechennju ekonomichnoji bezpeky i protydiji korupciji [Modern criminal policy to ensure economic security and anti-corruption]. (p. 44). *Doctor's thesis*. Nyzhnij Novghorod [in Ukrainian].
- Bilous, V. T. (2002). *Koordinatsiia borotby z ekonomichnoiu zlochynnistiu [Coordination of the fight against economic crime]*. Irpin: Akademiia DPS Ukrainy. [in Ukrainian].
- Borysov, V. I. (2001). *Borotba zi zlochynnisti u sferi pidpriemnytskoi diialnosti (kryminalno-pravovi, kryminolohichni, kryminalno-protsesualni ta kryminalistychni problemy) [Fight against crime in the field of entrepreneurial activity (criminal law, criminological, criminal procedure and forensic problems)]*. (pp. 186–210). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
- Gutorova, N. O., & Romanov, S.Yu. (2001). *Zlochyny v sferi ekonomiky (problemy kryminolohichnoi i kryminalno-pravovoi klasyfikatsii) [Crimes in the sphere of economy (problems of criminological and criminal-legal classification)]*. Kharkiv [in Ukrainian].
- Ivchenko, V. I. (2009). *Derzhavne upravlinnia u period finansovoi kryzy. Problemy ta shliakhy yikh vyrishennia [Public administration during the financial crisis. Problems and ways to solve them]*. (pp. 121–132). Kyiv: Vydavnycho-polihrafichniy tsentr Akademii munitsypalnoho upravlinnia [in Ukrainian].
- Kovbasiuk, Yu. V. (2014). *Derzhavna polityka [Public policy]*. Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrainy. Yu.V. Kovbasiuk, K.O. Vashchenko, Yu.P. Surmin (Ed.) [ta in.]. Kyiv: NADU [in Ukrainian].
- Mytrofanov, A. A. (2004). *Osnovni napriamky kryminalno-pravovoi polityky v Ukraini: Formuvannia ta realizatsiia [The main directions of criminal law policy in Ukraine: Formation and implementation]*. Odesa: Odeskyi yuryd. in-t UVS [in Ukrainian].
- Nikitov, I. N. (2004). Ekonomicheskie interesy: protivorechiya i soglasovaniya na raznyh urovnyah [Economic interests: contradictions and agreements at different levels]. *Candidate's thesis*. Kostroma [in Russian].
- Savyuk, L. K. (2015). O mezhdunarodnoi klassifikatsii prestuplenii [On the international classification of crimes]. *Vestnik NGUEU*, 4, 223–239 [in Russian].
- Yang, E., & Kuinn, L. (2003). *Yak napysaty diievyi analitychnyi dokument u haluzi derzhavnoi polityky [How to write an effective analytical document in the field of public policy]*. O. Kiliievych (Ed.), (S. Sokolyk, Trans.). Kyiv: K.I.S. [in Ukrainian].

Грицишен Дмитрій

Доктор економічних наук, професор
Державний університет «Житомирська політехніка»

Email: gritsishen.do@gmail.com

Grytsyshen Dymytrii

Doctor of Economic Sciences, Full Prof.
Zhytomyr Polytechnic State University

ORCID: 0000-0002-1559-2403

Цитування: Грицишен, Д. (2020). Методологічні положення формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності. *Аспекти публічного управління*, 8(6), 98–114. doi: 1015421/1520110

Citation: Grytsyshen, D. (2020). Metodolohichni polozhennia formuvannia ta realizatsii derzhavnoi kryminalnoi polityky v sferi zapobihannia ta protydii ekonomichnii zlochynnosti [Methodological provisions for the formation and implementation of state criminal policy in the field of prevention and combating economic crime]. *Public administration aspects*, 8(6), 98–114. doi: 1015421/1520110

Стаття надійшла / Article arrived: 17.11.2020

Схвалено до друку / Accepted: 24.12.2020